

Bún Bò Huế

Tác Giả: Xuân Hoàng

Thứ Hai, 20 Tháng 9 Năm 2010 22:28

Bún không phải chỉ đơn thuần là một món ăn truyền thống của Huế, nhưng đối với người Huế, bún còn là một phần lối sống “Kiêu Huế”.

Kiêu Huế là nghèo mà vẫn sang, vui rảnh rỗi mà vẫn man mác buồn,... ngoài một phần nghèo khổ mà trong lòng đầy sống, không soi bóng mình trong gương mà soi bóng mình trong đôi mắt của người khác, bè bạn, xóm giềng.. Người Huế ai cũng như ông Foulon cũng như nết và số mệnh của Huế: “Tóc tang của tôi, vui mừng thì than!”(Lê Văn Lân dịch).

Huế mệnh của nó buồm vào đời, dài các từ ngày mới có tên. Tên đất thì như như nước ruồi son: Ô, Rí, Huế... mà tên người lại dài lâu hơn như mái tóc mây dài chầm gót: Công Tôn Ngô Tôn Nữ Thế Sông Hoàng, Nguyễn Khoa Hoàng Thành, Tôn Thất Quỳnh Phong... Huế quá trầm ngâm và chắt chắt cái buồn của nó mà phải chờ đợi như tâm hồn bão nổi sông hồ, nên dân Huế ngoài một hi vọng khô mà trong lòng cuộn mang những buồn buồn vì nỗi xa, số phận phẫn kháng và rực rỡ của đấu tranh “đầy lo” như Lạc Vân Tiên ra đời những vì sao bất biến chầm chầm tha. Cái đầy lo của bão liết những nên thơ và lý tưởng quá đỗi của những tâm hồn lãng mạn kiêu Huế chỉ làm cho Huế thành đất đầy nghĩa nhưng không thể nuôi lớn Huế thành căn cứ địa, chỉ nhìn như Tân Sở, Ba Lòng. Xưa vua Hàm Nghi và vua Duy Tân chỉ có những phút huy hoàng và chắt chắt Huế, đời rồi sự canh trâu le lối đi phẫn phẫn nào.

Tô bún bò Huế cũng là một biểu hiện của văn hóa Huế vì đây cũng là một số “đầy nghĩa” trong truyền thống của ăn khi cho bò nấu heo chìm trong cùng một nồi, trộn lẫn hai tính chất mệnh của “bò nấu thì teo, heo nấu thì nở” thành một thể hài hòa. Huế đã dùng số để “chuyên tr” thể thể bò chầm không dùng ngườ và hướ để chuyên tr như truyền thống lâu đời Trung Hoa và miền Bắc. Tô bún Huế mang hương vị “rất Huế” để mà cảm nhận và thưởng thức như cảm nhận và thưởng thức mùi khói sóng buồm chiểu trên sông Hoàng. Tự nhiên như: “Nó ngon thì tôi nó ngon. Có chầm thì phải nuôi con, thì chầm”. Cái đầy giần như của người Huế là “mình cảm

Bún Bò Huế

Tác Giả: Xuân Hoàng

Thứ Hai, 20 Tháng 9 Năm 2010 22:28

th< y...> mà không c< n lý lu< n. B< i v< y, hình nh< càng đem lý tính đ< phân tích các món ăn Huế , cái hi< u v< h< ng v< th< c t< càng xo< i cánh bay xa...

Bún Bò Huế . Ai < xa nghe nh< th< Huế là vùng đ< t th< s< n c< a bò, gi< ng mi< n Nam M< Texas . Th< t ra, tìm m< t tr< i bò trên đ< t Huế cũng khó nh< tìm lá Diêu Bông c< a Hoàng C< m. Tô bún bò Huế cũng là ph< n ánh cái tham v< ng thu nh< c< a ng<< i Huế vì mu< n dùng cái “l< ng” gi< i h< n đ< đ< t t< i cái “ph< m” vô cùng. B< i v< y, ngoài nh< ng ch< t li< u cay chua ng< t bùi c< a tr< n gian, tô bún Huế còn đ<< c “nêm” thêm ít nhi< u gia v< vô hình c< a cái tâm ch< quan và cái linh c< a hoàn c< nh Bà Bún.

Su< t c< th< i th< < u, tôi s< ng < làng, quanh năm ch< có “Đây xóm nghèo quê tôi khi n< ng lên...” là đ< p nh< t.

Hàng năm, sau đ< p T< t, ng<< i trong làng l< i b< t đ< u chu< n b< l< đ< u năm. M< tôi l< vào ngày 19 tháng giêng đ< k< p ngày 20 đi coi giò gà và đ< l< t< Bà Bún t< i làng Vân Cù.

M< i năm, tôi đ<< c ăn bún khá nhi< u l< n nh< ng hai l< n tr< ng đ< i nh< t và ngon nh< t là trong đ< p l< đ< u năm c< a m< tôi và trong ngày l< t< Bà Bún t< i Vân Cù.

Làm sao tôi quên đ<< c nh< ng bu< i sáng hai m<< i tháng giêng. T< sáng tinh m< còn l< nh công, m< tôi đã c< n tr< ng nhúng b< giò gà khô queo trong tô r<< u tr< ng, gói trong gi< y b< i, lâm râm c< u nguy< n r< i chu< n b< lên đ<< ng bói qu< đ< u năm.. Tôi là con trai út, nên đ<< c th<< ng nh< t nhà và th<< ng b< gi< i là “cái đuôi c< a m<” vì m< tôi đi đâu tôi cũng lon ton đòi ch< y theo.

Sau v< coi giò gà t< i nhà th< y Kiên < H<< ng C< n thì m< t tr< i đã lên quá đ< t tre. M< tôi ti< p t< c cu< c hành h<< ng cu< c b< đ< u năm v< làng Vân Cù. T< H<< ng C< n v< Vân Cù ph< i qua m< t cánh đ< ng lúa r< ng, tôi ph< i ch< y lúp xúp theo m< m<< t m< hôi, m< c đ< u tr< i tháng giêng trên quê tôi l< nh đ< n n< i “giêng hai c< n tay không ra máu!”. Sau n< y tôi b< ng khám phá ra thêm m< t bí m< t v< cái ng< n tuy< t v< i c< a bún xáo Vân Cù trong ngày l< Bà Bún m< t ph< n cũng là do cánh đ< ng tr< ng n< y vì v<< t qua cho đ<< c đ< m tr<< ng thiên lý n< y thì cái b< ng đã tr< ng tr< n.

Mu< n nói đ< n Bún Bò Huế thì đ< ng quên tr<< c h< t ph< i nói đ< n con bún, vì tô bún là m< t t< ng

Bún Bò Huế

Tác Giả: Xuân Hoàng

Thứ Hai, 20 Tháng 9 Năm 2010 22:28

hộp hài hòa giữa con bún và nước bún. Thiệt nhất trong hai là không có Adam mà không có Eva, có Phạm Lãi mà thiếu Tây Thi! Và, nói đến con bún Huế thì không thể không nhắc đến chiếc nồi chèo bún là làng Vân Cù.. Làng Vân Cù nằm cạnh sông Bồ, là con sông ăn thông với sông Hương qua nhánh sông Đào. Vân Cù cách Huế chừng 10 cây số về phía Tây Bắc. Từ xưa, Vân Cù là lò bún tiếp tục cung cấp bún cho cả Huế, Thừa Thiên, ra tới Quảng Trị và có khi vào đến Quảng Nam, Đà Nẵng. Họu hết người làng Vân Cù tuy sống về nghề nông nhưng ai cũng có lò bún trong nhà.

Cũng như rất nhiều nghề thủ công khác ở Huế như nghề Thọ Rèn ở Làng Hiên Lộ, nghề Đan Thúng Màng ở làng Bồ La, nghề Thêu Vàng ở làng Kôn Môn, nghề Nuôi Trâu ở làng Duyệt Sơn, nghề Chèo Món ở làng Hương Cồn, nghề Đan Nồi Bưởi ở làng Liễu Hồ, nghề Gạch Ngói ở làng Nam Thanh... nghề Làm Bún ở làng Vân Cù là một công việc làm ăn truyền thống và đặc đáo riêng của từng đời sống và sự xuất gia đình trong làng, có tính cách cha truyền con nối từ đời này qua đời khác. Tất cả dây chuyền sản xuất đều làm bằng tay với những dụng cụ thô sơ, nhưng thành phẩm thủ công đẹp đẽ mang tinh luyện mà ngói khác làng khó lòng bắt chước nổi.

Thuyết của nghề làm bún tại Vân Cù là một bà, tên gọi là Bà Bún. Thời gian đã xóa nhòa danh sách của những người muôn năm cũ nên chừng còn ai nhớ tên thật của Bà Bún. Trong những câu chuyện dân gian truyền miệng về cuộc đời của Bà Bún, tôi còn nhớ mãi chuyện kể của bác Cửu Am với tôi rằng:

Vào một thời xa xưa, khi có những người ở Đàng Ngoài theo chân chúa Tiên Nguyễn Hoàng vào Nam lập nghiệp, có một nhóm người đến định cư trong vùng ruộng Tháp Chàm cũ xưa đã đổ nát nên sau này có tên là làng Cổ Tháp, thuộc huyện Hương Điền. Trong số đó có một người thiệt nhất, có lẽ cũng một lá rằm, môi không khép, má lúm đờng tí n... nên rất được nhiều người mến chuộng. Trong lúc mới người chuyên sống bằng nghề canh tác làm ruộng thì người thiệt nhất này mới chuyên nghề làm bún. Bún nà ngon quá hay vì nà xinh quá mà làm cho bao người ăn quên cả đói bụng. Rồi không say bún say mê người... Vì vậy nên nhiều người ganh tị. Rồi một đò dân trong vùng bắt mùa liên tiếp 3 năm. Người ta cúng, tế cầu thần linh cầu giúp. Gặp cơn hạn này, kẻ xưa bằng tin rằng, một mùa là do thần linh phạt vì Cô Bún đã đem gạo là "hết nước của Trời, phải mao nước mưa" ra mà ngâm, mà chà, mà xát, mà nghiền nát ra để làm bún. Thế là nhà nông bắt đầu nổi giận. Họ đi Đàng Thọ Tế cầu làng họp bàn và ra lệnh cho Cô Bún phải bằng nghề làm bún hay sẽ bắt trục xuất ra khỏi làng, nhưng Cô Bún quyệt sống chết với nghề nên chấp nhận ra đi.

Vì bận chút việc ruộng và thu nhập họ nên Cô Bún được làng ban ân cho phép chèo nồi nấu bún đi và cứ năm người thanh niên mang nhót trong làng theo áp tải. Mọi thanh niên sống công cái gì đá làm bún của Cô đi một chuyến đò cho đến khi một đò đi sốc thì người khác tiếp thay cho đến

Bún Bò Huế

Tác Giả: Xuân Hoàng

Thứ Hai, 20 Tháng 9 Năm 2010 22:28

h< t ng< i th< năm là vùng đ< t m< i c< a Cô Bún. C< th< , đoàn ng< i đi v< h< ng Đông c< p theo sông B< không ngh< . N< i ng< i trai làng th< năm khu< u xu< ng v< i cái c< i đá trên vai là làng Vân Cù sau n< y. N< i đây đã tr< thành “đ< t lành chim đ< u” cho Bà Bún l< p nghi< p và truy< n ngh< làm bún đ< i đ< i qua bao nhiêu bi< n c< th<ng tr< m c< a đ< t n< c và dân t< c..

Ng< i ta th< ng ví von “m< m nh< bún” nh< ng cái m< m Đông Ph< ng l< i là cái d< o dai b< n b< đ< s< ng còn trên b< c đ< ng v< n đ< m. Thân gái đ< m tr< ng, Bà Bún đã v< t Hoàn S< n vào Huế. Chim đã v< núi, Bà đã v< đ< t nh< ng Bún Huế v< n còn t< i rói v< i nhân gian nh< có ng< i đã hát n< a ch< i, n< a thi< t: “Hoàn s< n nh< t đái chim v< c< i. V< n đ< i dung thân đ< i bún bò”.

M< t “x< ng bún” đ< n hình < làng Vân Cù th< ng bao g< m m< t cái xay đ< xay b< t, m< t cái c< i có chày đ< p, lò n< u , ch< o l< n, r< y b< t, khuôn bún và m< t s< đ< ng c< đ< khu< y, v< t, đong, đ< ng b< t và bún trong t< ng ch< ng đ< ng s< n xu< t.

T< h< t g< o m<ng t< bi< n ra con bún n< nà cũng ph< i c< n đ< n bàn tay, không phép m< u nh< ng cũng ph< i khéo léo và c< n c< , c< a bà tiên lao đ< ng. S< i bún b< t đ< u t< h< t g< o. G< o tr< ng ngâm n< c l< nh qua đêm s< “m< c” ra và đ< c đ< m xay hay giã nhuy< n thành b< t. Ti< p theo, b< t g< o đ< c “r< y” đ< l< c ra ph< n m< n nh< t tinh b< t c< a g< o. B< t g< o nguyên ch< t đ< c r< i n< c sôi đ< nh< i thành m< t kh< i b< t g< i là “trái b< t”. Trái b< t g< o đ< c lu< c chín s< , r< i v< t ra và đ< m tr< n v< i b< t l< c theo t< l< c 30 lon g< o (kho< ng 10 ki-lô), tr< n v< i 2 ki-lô b< t l< c. T< ng h< p b< t g< o và b< t l< c n< y l< i đ< c giã, tr< n r< t nhuy< n cho t< i khi trái b< t đ< t t< i m< c “v< a đ< i, v< a đ< o” là đ< c. Giai đ< n cu< i cùng là kh< i b< t m< t mà và đ< o qu< o đ< c đ< a vào khuôn bún. Đ< i s< c ép, nh< ng đ< ng b< t tu< n ra theo l< đ< c s< n đ< i đ< y khuôn bún, r< i vào n< i n< c sôi và chín thành bún. Bún đ< c v< t ra, x< s< ch v< i n< c l< nh và s< n sàng đ< ăn.

Bún t< nó đã là m< t món ăn thanh đ< m c< a ng< i Huế , nh< t là vùng quê. Bún Vân Cù đ< c làm ra đ< i ba hình th< c: Bún con, bún lá và bún m< .

Bún con hay bún v< t là m< t l< n bún qu< n l< i v< i nhau, dài v< a n< m tay nh< cu< n ch< thêu, r< t ti< n l< i cho vi< c ăn u< ng đ< n gi< n và đ< m b< c trên n< ng, ngoài đ< ng, gi< a đ< ng. Ch< c< n m< t chút n< c m< m < t và năm, b< y con bún v< t thì bác nông phu trên đ< ng v< , ch< ch< quán r< n rằng gi< a ch< , em bán hàng rong lang thang... có th< tay c< m con bún ch< m vào n< c m< m ăn ngon lành ngay trên “hi< n tr< ng” v< a ngon mi< ng, v< a < m lòng, v< a kh< i l< là công vi< c..

Bún Bò Huế

Tác Giả: Xuân Hoàng

Thứ Hai, 20 Tháng 9 Năm 2010 22:28

Bún lá là mọt lóp bún trổ i trên lá chuối i tở i, củ n tròn củ bở ng cái bánh tráng trung bình. Bún trổ ng nỏ i trên lá xanh mang vớ đở p trình nguyên nên vớ a bở t mọt, vớ a bở t miở ng. Bún lá thỏ ng là đở n vớ bún cho cá nhân và gia đình: Mỏ i ngỏ i mọt rá, mỏ i lá mọt tô.

Bún mỏ , còn gỏ i là bún “ngỏ o” hay bún kí-lô. “Ngỏ o” là cái rỏ nhỏ thỏ ng dùng nhỏ mọt đở n vớ đo lỏ ng ỏ các vùng quê củ a Huế trong khi “kí lô” là đở n vớ đo lỏ ng mỏ i xuỏ t hiỏ n sau này. Bún mỏ là bún sỏ n xuỏ t đỏ i trà vớ i sỏ lỏ ng lỏ n đở buôn bán, đỏ i chác trên thỏ trỏ ng.

Thỏ t ra củ ba loỏ i bún củ bở n là giỏ ng nhau, đở u có màu ngà đở c khi sỏ ng và màu trỏ ng trong khi đã luỏ c chín. Ngỏ i ta thỏ ng dùng danh từ “bún tở i” đở chỏ bún mang trỏ c tiỏ p ra tở lò và “bún luỏ c” đở chỏ con bún đở c luỏ c chín tở bún khô. Con bún Huế đở n hình có đở dai vớ a phỏ i, không “đai hoai” nhỏ bở t lỏ c nhỏ ng cũng không bở rỏ t nhỏ bở t gỏ o. Thỏ ng ngỏ i ta dùng đởnh 3 phân (khoỏ ng 1/8 inch) đở đở c lỏ thoát trong khuôn bún hay đở ỏ c lỏ ng đở lỏ n củ a con bún. Trong thỏ c tở , bún lỏ n hay nhỏ là do bàn tay khéo léo củ a ngỏ i củ m “rây”. Muỏ n sỏ i bún nhỏ , ngay khi nhỏ ng con bún sỏ ng đởng chỏ y xuỏ ng nỏ i nỏ c sôi đở thành bún chín, chỏ củ n đở a cái khuôn đở y bở t lên cao; muỏ n có con bún to thì hỏ khuôn xuỏ ng thỏ p. Bún nhỏ là bún kim đở làm bún khô hay bún Tàu dùng nỏ u canh và bún to hỏ n là bún thô dùng đở xào trỏ n thỏ c ăn trong nhỏ ng đở p giỏ , Tỏ t. Bún con và bún lá thỏ ng đở c cho là ngon hỏ n có lỏ vì đở c sỏ n xuỏ t đở u nỏ c nên láng lỏ y và tỏ i tỏ n hỏ n: “Bún đở u nỏ c thì ngon, con đở u nỏ c thì đỏ i (?)”.

Ngoài củ m và khoai sỏ n, có thỏ nói rỏ ng, bún nói chung là món ăn truyỏ n thỏ ng đở c phỏ biỏ n rỏ ng rỏ i nhỏ t đỏ i vớ i ngỏ i Viỏ t Nam ỏ trong nỏ c cũng nhỏ khỏ p năm châu. Các loỏ i bún truyỏ n thỏ ng miỏ n Bỏ c thì có bún riêu, bún thang, bún mỏ c, bún ỏ c.... Bún tở Đàng Ngoài đã theo bỏ c củ a chân Nam tiỏ n đỏ vào Đàng Trong, rỏ i chỏ n đỏ t Thuỏ n Hóa làm nỏ i nghỏ bỏ c và đởm chỏ i nỏ y lỏ c thành bún Huế . Bún Huế gỏ m nhiỏ u loỏ i, mỏ i loỏ i có mọt lỏ ch sỏ và tính chỏ t đở c đỏ c khác nhau: Bún nỏ c mỏ m, bún mỏ m nỏ m, bún giỏ m nuỏ c, bún riêu, bún xỏ o, bún mắ ng, bún thỏ t nỏ ng, bún chỏ tỏ m, bún bò, bún giò... và bún bò giò heo. Bún bò Huế , tở c là bún bò giò heo đở c củ a chuối ng và phỏ biỏ n nhỏ t.

Theo thỏ i gian và không gian, bún bò Huế có lúc và có nỏ i chỏ còn là mọt cái tên nhỏ ng phỏ m chỏ t, đở c tính, mùi vớ ... đã hoàn toàn biỏ n đỏ i. Nhiỏ u ngỏ i vớ n tỏ n mỏ n tở hỏ i, không biỏ t tô bún bò Huế thỏ i vua Gia Long lên ngôi năm 1802 và tô bún thỏ i vua Bỏ o Đỏ i thoái trào năm 1954 có gì khác nhau trong cung đởnh và ngoài phỏ chỏ . Có đỏ u rõ ràng là khách ăn bún Huế sỏ củ m thỏ y tô bún An Hoà khác hỏ n tô bún An Củ u, nỏ i nỏ y có thêm lát chỏ , nỏ i kia có thêm miỏ ng huyỏ t, nỏ i nỏ có chút rau thỏ m và chuối i cây xỏ t mỏ ng lỏ thỏ . Càng đỏ xa, tô bún ỏ Đả Nỏ ng không giỏ ng tô bún Sài Gòn; tô bún Huế Ca-li khác xa tô bún Huế Texas .

Bún Bò Huế

Tác Giả: Xuân Hoàng

Thứ Hai, 20 Tháng 9 Năm 2010 22:28

Trác 1975, tôi có mät ngäi ông bà con, quê ở làng Läng Quán, Nguyät Biäu. Mäi ngäi kêu ông là “Ôn Tä”, có lẽ vì ông làm quan tä phäm cäa triäu đình. Cä mät năm vài ba län, ông sai tôi chä qua cung An Đänh đä vän an “Đäc Tä”, đó là bà Tä Cung, thân mäu cäa cäu hoàng Bäo Đäi. “Ôn Tä” tuäi trên 70 mà vän còn đäp lão nhä mät tiên ông väi da đä häng hào và tóc träng nhä mây, nhäng hä cä mäi län tôi khen ông là ông läi nói väi giäng näa nhä tä hào, näa nhä ăn nän:

- Ôn säng thä đây là täi träi dày vì täi phäm thäng, dám ăn đä ăn cäa vua!

Ai cũng biät thuä träc, ông là ngäi häu cän thân tín cäa vua Bäo Đäi tä Viät Nam qua đän Pháp.. Tôi nghe lä, häi ông, ông giäi thích:

- Ngài Ngä làm vua, nhäng là ngäi Tây häc. Ngài xä sä công bäng và läch sä väi tät cä mäi ngäi. Häi còn ở trong Đäi Näi, thäng có các cän thän hay hoàng thân quäc thích näu đä món sän hào häi vä dâng lên Ngài ăn khuya. Ngài nhän, nhäng sau đó sä bä mäp nên Ngài cä đäa hät cho ôn ăn. Con coi, ôn ăn hoài cao läng mä vä cäa hoàng đä, “täi to” nhä räa mà Träi không phät räng đäc!

Trong nhäng län ngäi đäi ông vän an đäc Tä Cung, trong cái mát länh thâm u cäa cung An Đänh, tôi có đäp nghe các cuäc män đäm cäa giäi thân cän cung đình vä các món ăn Huế mà giäi quý täc quan tâm. Bún bò Huế vän thäng đäc nhäc đän nhiäu nhät. Đäc biät là cuäc thi näu các thäc ăn đäm ra đäu xäo täi chä Tät Gia Läc có tä thäi Minh Mäng, do Đänh Viän Công Nguyän Phäc Bình, con thä tä cäa vua Gia Long läp ra. Chä Gia Läc näm giäa chä Mai và chä Nam Phä ngày nay và cũng là vùng đät có Tùng Thiän Väng và Tuy LýVäng, hai vä hoàng thân nghä sĩ đã vang bóng mät thäi. Lúc đäu chä chä mä ra cho các ngäi trong thân nhân phä đä, sau thäy đäng vui häp đän, dân thäng trong vùng lân cän nhä Đäng Nä, Nam Phä, Thä Läi, Ngäc Anh... tìm đän và cũng đäc các ông hoàng bà chúa cho vào tham gia buôn bán và tä chäc các trò chäi. Hàng năm đän ngày 23 tháng Chäp, chä Mai đäng buäi sáng và chä Nam Phä đäng buäi chiäu đä nhäng chä cho chä Gia Läc täng bäng vui häi Tät. Đäng vui và nhän nhäp nhät là trong ba ngày mäng mät, mäng hai và mäng ba Tät Nguyên Đán. Đây là phiên chäc cäa hàng con vua cháu chúa, nhäng đäng thäi cũng mä räng ra cho bäng dân thiên hä đän vui Xuân. Theo täng truyän, trong mät năm, món bún bò giò heo cäa Mä Läu đã chiäm giäi nhät và đäc phä là “Thäp toàn. Ngũ đäc”. Thäp toàn là mäi diäu hoàn thiän cäa mät món ăn ngon, đäi khái nhä: ngät ngào, thäm tho, đäm đà, bä đäng, tinh khiät, bät mät, khéo chän, khéo tay, khéo näu, khéo bày, bún bò Huế còn đäc đánh giá cao là vì tính chät bình dân và pänh thông trong bá tính: Mäi ngäi ai cũng biät đäc, ai cũng ăn đäc, ai cũng näu đäc, ai cũng tìm đäc vät liäu ngay täi đäa phäng, ai cũng có thä có đäp mua đäc (ngũ đäc). Phäi chäng vì bún bò giò heo cũng mang tính truyän thäng dân gian nhä bánh chäng, bánh dày thuä träc.

Bún Bò Huế

Tác Giả: Xuân Hoàng

Thứ Hai, 20 Tháng 9 Năm 2010 22:28

Nếu gặp một người Huế nào đó vào lứa tuổi trung niên hoặc già hơn mà hỏi thăm th nào mới thì t là bún bò Huế và bún bò n i mô Huế là ngon nhất, chắc chắn s có h n chín m i ph n trăm tr i là, "bún bò M R t".

"Bún bò M R t có nêm sấm nhưng qu ph vô hay rằng mà ngon d r a?". M t n nào đó đã có ng i tò mò lên tiếng. R i cũng có ng i đáp i, "Có chi mô, m R t cũng ra ch Đông Ba mua rau, mua th t nh mình nh ng m n u ngon vì có hoa tay". Hoa tay? Hoa tay c a ông đ Vũ Đình Liên là đ th o nh ng nét ch nh r ng bay, ph ng múa, nh ng hoa tay c a m R t là đ n u nh ng tô bún bò thanh nhã, ng t ngào "ăn ng m mà nghe".

Ch ri h!

C t ng t ng mình đang Huế.

V a th c d y sau gi c ng tr a, m t bu i tr a không bi t i th i nào, m t bu i tr a nhè nh trong ca dao, có cu gáy và b m vàng n a ch ... Và, có tiếng ve đ t cu i mùa kêu sau v n nh ng nghe nh xa l c. Ng x cu i mùa c a Huế th ng phai nh màu tóc mu i tiêu. R i có tiếng xe đ p c a ai đó phanh i tr c sân, ba b n đ a b n thân r nhau đi ăn bún. Con đ ng Chi Lăng đ n v Gia H i chen gi a hai hàng ph cũ v i nh ng căn nhà x a ki u Tàu pha m t căn hai chái, c t m c t con đ hu trông thâm nghiêm nh ng th p bé m t cách t i tình. Tr c khi r qua đ ng Ng Viên đi ngang "m ông tr ng" sau l ng chùa Di u Đ , hãy ghé i m t căn nhà d y ph bên ph i: Đó là ti m bún bò M R t. Huế làm ăn theo i "h u x t nhiên h ng", không b ng hi u, không qu ng cáo mà ch c n nghe tiếng tìm vào.

Khách vô ti m t nhiên và l ng l nh ghé i b n đồ. C tìm bàn nào tr ng, ng i xu ng trên chi c gh đ u không có ch d a l ng, ngó m t loáng băng qu ng i quen và ng i l , s có ng i h i:

- M y o, m y c u th i bún chi?

Khách ch có l a ch n gi a bún khô và bún n c:

Bún Bò Huế

Tác Giả: Xuân Hoàng

Thứ Hai, 20 Tháng 9 Năm 2010 22:28

- D , cho m y tô bún n c

Lát sau, m y tô bún bò giò heo b c khối, mùi th m t a ra điều d u, đ c b ng ra đ t trên bàn. Bún đ c n u n ng t sau b c t ng c a dây nhà ngang trông vào có v phòng the h n là b p núc.

Tô bún bò Huế m i tho t nhìn, có v đ m b c và thanh l ch nh chi c áo dài phin tr ng n nà. Tô bún ch l n h n bàn tay búp măng xoè ra m t tí. N c bún trong đ l nh ng tép bún tr ng n m sóng soãi v n lên mi ng tô. N c bún không m màng, không b v n đ c vì gia v . Vài loáng t màu đ nh t, quy n v i d u s n i đ m sao trên m t tô không che đ c mi ng giò heo búp, m ng b ng hai ph n lóng tay. Mi ng giò heo tr ng ng màu vàng v i l p da m ng, ô m khoanh th t n c và m nh x ng tròn gi a nh nh y hoa n m b t m t và m i g i, n a chìm n a h trong tô bún. Che mái cho tô bún là ba b n lát th t bò b p x t m ng, nh ng lát bò b p v i th th t ch c n ch nâu đ và nh ng đ ng vân vàng nh t c a n m, g u, gân, sách.

Trên bàn đã có s n dưa tre, mu ng sành, n c m m, t t ng và rau hành chanh múi. M t đĩa nh hành c tr ng phau và hành lá, rau th m xanh m ót đ m thêm ngò ta x t m ng đ r c lên m t tô bún cho thêm n ng n n h ng v . Rau hành c a bún không ph i là rau s ng cu ph , rau ch đóng vai trò “n c hoa” cho tô bún. Trên m t góc đĩa là t t i x t lát. Cái cay c a t t i là đ m đà, m ng n c, đ s c kh ng ch nh ng cao th t đã n m đ v giang h mà v n còn th y nh t. C nh đó là đĩa t t ng nh xiu màu huy t đ ; t t ng c a bún bò M R t cũng đ c li t vào hàng “gia v bún bò b c đ u”, nhìn thì có cái v m m nh nhung v i màu đ s m, đ m nh ng h t t vàng hoe nh ng n m vào m i bi t th nào là cái “hi n” c a Huế . G p m t tí t t ng đ u múi dưa b vào tô là t t t bung ra nh nh y hoa trên m t n c bún. Hoa h ng th ng có gai, nên nh y hoa bún cũng làm cho bi t bao ng i cay gi t ng n, gi t dài!

Cung cách nêm tô bún tr c khi ăn cũng th hi n ph n nào phong thái c a ng i ăn. V e dè ch đ i c a khách m i, dáng khoan thai c a gi i nhàn du, s xông xáo c a ng i đối b ng, cách l ch l m c a k t ng quen... là nh ng bi u hi n th ng tình tr c tô bún.

Khi đã nêm xong, húp m t mu ng n c bún khai v đ c m nh n đ c cái ch t ng t thanh pha đ mùi gia v . Mùi s , mùi ru c, mùi x ng h m, mùi th t lu c, mùi chanh, mùi rau, mùi tiêu hành n c m m... đã bi n ch t, đã quy n vào nhau t o thành mùi bún bò có s c h p d n l lòng riêng c a nó. Mi ng giò heo thanh nhã trong tô bún v i l p da m ng có bì da úp quanh mi ng th t n c nh đài hoa ch a n nên th ng g i là giò “búp”. C n mi ng giò, nh ng s i th t tr ng v a béo, v a ng t v n còn th m mùi th t t i m i chín nh nhàng b c h i trên hai cánh

Bún Bò Huế

Tác Giả: Xuân Hoàng

Thứ Hai, 20 Tháng 9 Năm 2010 22:28

mũi. Góp lát thịt bò bép. Lát thịt bò mỏng với nhúng gừng, sả ớt và vớt nộm dòn tan giữa hai kẽ răng và vớt ngót béo miên man trên đũa lười. Tô bún bò Huế với dĩa nộm a nhọ thách thức, nộm a nhọ mồi gỏi khách rùng, chũa cĩa nộm tồ chũa gác đũa.

Tô bún bò Miền Bắc đợc xem là đợc trờng cho tô bún Huế là vì nó mang nhúng nét thanh đợm và đợn giớ. Có thể nói cái thanh củ a bún Huế ví nhợ nhợng nét đản thanh củ a tà áo trờng, tà áo dài mỏng manh củ a đợng then gài ngợ nhợ là tợ củ m thành củ a phái đợp thợn kinh, nhợng lợ i kín đáo phô bày trợn vớ n nhợng nét đợp trên thân thợ củ a ngợ i mợ c. Ngợ i mợ c áo Kimono củ a Nhợ t chợ củ n mợ t khuôn mợ t đợp, nhợng ngợ i mợ c áo dài Việt Nam khó mà che đợu đợc nhợng nét mợ miợu hay thô thiợn củ a thân hình.. Cũng tợng tợ nhợ vợ y, mợ tay nợu bún “hợng lợng” có thợ nợu mợ t tô bún thợp củ m vớ i tợp nợp thợ t thợ rau củ i rợ nh rang nhợ chiợ c áo Kimono, nhợng lợ i khó có thợ nợu mợ t tô “bún-bò-áo-trờng” kiợu Huế thợ t nhợn tợng nhợ là quá đợn giớ n mà đợn đợu lợ m công phu.

Linh hồn củ a tô bún bò Huế là nợc bún. Nợc bún là nợc đợc hợ m tợ xợng heo, xợng bò, gà tợ i, và có khi là cây, củ ... Phợn khó nhợ t trong vớ c nợu nợc bún là giợ cho nợc trong, ngợ t thanh, không mợ màng, không lợ nh bợ nh gia vợ. Nhợng “trợng phái” bún bò khác nhau ở Huế thợng đợu bí quyợ t nợu nợc bún vớ a trong vớ a ngợ t, nhợng tợ c đợu có đợm củ bợ n khá giợng nhau là cách chợ n xợng hợ m, cách luợ c tái rợ i đợ nợc đợu tiên, cách vợ t và lợ ai bợ bợ t thợ i đợng lúc, đợng đợu, thợng là yợu tợ quyợ t đợ nh trờng đợ cao thợp củ a “tay nghợ”.

Bún sớ ớt thợ sớ là bún tợ i, trờng ngợ, có đợ đợ o và đợ lợ n vớ a phợ i.

Thợ t heo trong tô bún chợ đợn giớ n mợ t lát giò có đợ da, đợ nợ c và xợng. Giợ luợ c vớ a chín, không quá lợ a làm cong queo, mợ m nhữn, thoang thoợng gia vợ vớ a ă; thợ m nhợng không mợ t mùi thợ t heo nguyên thợ y.

Thợ t bò trong tô bún là bò bép luợ c vớ a chín, xợ t lát mỏng, xào nhợ lợ i vớ i đợ màu và tránh tình trợng quá lợ a làm “bò teo, heo nợ”.

Gia vợ chợ lợ củ a bún bò Huế là sớ, ruợ c và tợ, nợc mợ m. Tinh đợu củ a cây sớ có mùi thợ m rợ t nợng, đợ mợ nh đợ làm trung hòa mùi ruợ c và giúp cho mùi thợ t trợn tiêu hành nợc mợ m trợ nên đợu và ngợo ngợ t hợ n. Đợu sớ nhợ hợ n đợu mợ nên làm cho nợc bún nợ i sao óng ánh, tránh đợc nhợng vắng mợ nợng nợ làm cho ngợ i ă ăi ngợ i. Mợ t cây sớ tợ i củ n chợ n đợ n

Bún Bò Huế

Tác Giả: Xuân Hoàng

Thứ Hai, 20 Tháng 9 Năm 2010 22:28

già a vĩa a thĩa m, vĩa a phong phú tinh đũa. Đĩa ng quên sĩa gĩa cĩa ng và chất, sĩa ngĩa n ít thĩa m và đĩa làm cho nĩa cĩa bún nhiĩa m màu xanh cĩa a lá.

Trong nĩa bún, nĩa u sĩa quyĩa tĩa nh cho hĩa ng thì ruĩa c quyĩa tĩa nh cho vĩa. Ruĩa c phĩa đánh loãng và thĩa i hĩa t chĩa t bã. Ruĩa c nếm lúc nĩa c còn lĩa nh đĩa khĩa i nĩa ng mùi. Ruĩa c nếm đúng phân lĩa ng sĩa làm cho nĩa c bún có vĩa ngĩa tĩa đĩa m đà và mùi thĩa m phĩa ng phĩa t chĩa t mĩa m muĩa i quen thuĩa c cĩa a đĩa ăn Viĩa t Nam. Ruĩa c nếm thiĩa u, nĩa c bún sĩa “n”, nghĩa là lĩa t lĩa o, kém vĩa, thiĩa u mùi nhĩa nĩa c cĩa. Ruĩa c nếm thĩa a, nĩa c bún sĩa “hãng”, nghĩa là mùi vĩa nĩa ng nĩa, không tĩa a ngát quanh tô bún mà có vĩa nhĩa chìm lĩa m trong nĩa nĩa c bún.

Bên cĩa nh kĩa thuĩa t và kinh nghiĩa m cĩa a ngĩa i nĩa u, chĩa t liĩa u cũng đóng mĩa t vai trò quan trĩa ng cho hĩa ng vĩa cĩa a tô bún Huế. Chĩa ng hĩa n nhĩa thĩa t heo nĩa u bún Huế thĩa ng lĩa y tĩa thĩa t heo cĩa. Đó là giĩa ng heo nhĩa nuôi bĩa ng rau, chuĩa i nĩa u vĩa i cá m gĩa o cĩa t đĩa vĩa a lĩa y phân, vĩa a lĩa y thĩa t. Heo càng lĩa n càng dài ra và thĩa t rĩa n lĩa i chĩa không phát triĩa n “sĩa sĩa” nhĩa giĩa ng heo mĩa o nuôi trong kĩa nghĩa lĩa y thĩa t sau nĩa y. Giò heo do đó vĩa a chĩa c, vĩa a thĩa m, vĩa a ít mĩa. Giò heo lý tĩa ng cho tô bún là giò sau: “Nĩa u giò sau, cho nhau giò trĩa c”.

Ngoài ra, rau hành, gia vĩa ... thĩa ng đĩa c các bà Huế nếm theo kiĩa u “luyĩa n công” nên mĩa i thĩa đĩa u đĩa c tính toán chi li vĩa a đĩa phân lĩa ng cĩa n thiĩa t. Có đĩa p nhìn mĩa t bà Mĩa vào bĩa p vĩa i đáng kích đĩa ng nhĩa muĩa n nhĩa y “Disco” vĩa i soong chĩa o, mĩa t bà Nam nĩa m đĩa ăn trên lò, miĩa ng chĩa a tĩa t nĩa cĩa i vui sau câu cĩa i lĩa ng mùi mĩa n.... mĩa i thĩa y đĩa c hình nhĩa tay cĩa m đũa, mĩa t đĩa m đĩa m, mĩa chĩa t chĩa nếm đĩa i nhĩa đĩa ng “truyĩa n tâm nĩa” cĩa a mĩa t bà Huế trĩa c nĩa i bún đĩa ng sĩa là “thĩa c nĩa thĩa n kinh”. Chính yĩa u tĩa đĩa a phĩa ng, hoàn cĩa nh và tâm lý đã làm cho tô bún bò Huế trĩa thành ngon và đĩa c đĩa hĩa n vì nó đĩa c chuĩa n bĩa, phĩa c vĩa và thĩa ng thĩa c trong mĩa c đĩa vĩa a đĩa vĩa lĩa ng cũng nhĩa vĩa phĩa m.

Sĩa đĩa dĩa vĩa hoàn cĩa nh sinh hoĩa t và phong phú vĩa đĩa u kiĩa n vĩa t chĩa t có vĩa nhĩa có mĩa t tác đĩa ng nghĩa chĩa u cho tiĩa n trĩa tĩa o nên cái vĩa thanh nhĩa truyĩa n thĩa ng cĩa a tô bún bò Huế. Bún bò Huế càng tiĩa n vĩa Nam càng đĩa c thêm thĩa t nhĩa tà áo trĩa ng biĩa n thành áo gĩa m vĩa i phĩa ng vĩa rĩa ng thĩa. Bún Huế chĩa cĩa n vĩa t đĩa Hĩa Vân vào Đà Nĩa ng là đã đĩa i khác: Tô lĩa n hĩa n, mĩa màng và thĩa t, gân, rau hành nhiĩa u hĩa n. Bún Huế tiĩa n vào Sài Gòn thành tô “phĩa bún” xe lĩa a tàu bay vĩa i nĩa c bĩa, rau sĩa ng, giá sĩa ng, thĩa t chĩa ê hĩa. Chính bún bò Mĩa Rĩa t Huế vào Nam cũng đã chuyĩa n mình thành “bún bò Mĩa Rĩa t Nam Bĩa”. Bún bò Huế càng đĩa c chĩa u cĩa rĩa ng rĩa chĩa ng nào, sĩa “sáng tĩa o” và biĩa n thĩa càng nĩa y mĩa m trĩa m hoa dua nĩa chĩa ng đó. Đĩa n nĩa i, mĩa t ngĩa i thích “khĩa o” vĩa các món ăn miĩa n Trung gĩa n đĩa nhĩa ông Đĩa Miên đã phĩa i lên tiĩa ng “xóa óa” khi nhĩa c vĩa bún bò Huế tĩa i Mĩa trong bài “Cĩa m Viĩa t, Quê Ngĩa i”: “Đĩa đĩa cũng nghe bún bò Huế chính gĩa c mà không biĩa t gĩa c gì, nên gĩa c gì cũng đĩa ng!” (Viĩa t IX - 95). Ông Đĩa Miên thuĩa c vĩa trĩa ng phĩa “chĩa u chĩa i” khi luĩa n vĩa bún Huế. Ông cĩa i mĩa đốn nhĩa n sĩa chuyĩa n mình

Bún Bò Huế

Tác Giả: Xuân Hoàng

Thứ Hai, 20 Tháng 9 Năm 2010 22:28

Có lẽ a tô bún vớ i vớ cớ i cớ t hớ n nhiên nhớ ngớ i đã biế t là không thớ tở m hai lớ n trên cùng mớ t giòng sông. Cũng có ngớ i muớ n “ngớ i lớ i bên cớ u thớ ng dĩ vãng” lên tiế ng cho rớ ng, tiế sao nhớ ng món ăn truyề n thớ ng cớ a thớ giớ i nhớ Pizza cớ a Ý, Kabob cớ a Ba Tớ , Taco cớ a Mớ , Kentucky Fried Chicken cớ a Mớ , Mì Triớ u Châu cớ a Tàu... đi đâu cũng nghe cùng mớ t hớ ng vớ , mà Bún Bò Huế lớ i có ngớ i nớ u Sớ kớ nêm Tớ n nhớ vớ y, sớ mớ t ngày kia “mớ t giớ ng” tìm đâu!? Có lớ không ai trớ lớ i đớ c câu hớ i đó vì món ăn là mớ t phớ n cớ a văn hóa mà gớ c cớ a văn hóa là con ngớ i. Khi đớ t nớ c và con ngớ i còn đó thì ngớ i gì tô bún đớ i thay.

Tuớ i già cớ a Huế thích lui vớ sớ ng lớ n đớ t vớ i quê hớ ng, gớ n gũ i vớ i bà con làng xóm và mớ mã tớ tiên, nhớ ng tuớ i trớ lớ i thích bay xa tiế nhớ ng phớ ng trớ i mớ cớ c. Niớ mớ c mớ cớ a mớ t đớ a trớ lớ n lên sau lũy tre làng nhớ tôi là làm sao đớ c lên Huế hớ c. Thành phớ Huế cách làng tôi chớ a đớ y mớ t giớ đi xe đớ p nhớ ng đớ i vớ i tôi thớ i nhớ nó vớ a thớ c vớ a mớ ng nhớ mớ t vùng đớ t hớ a. Có nhớ ng buớ i chiớ u đớ ng đớ u ngõ nhìn nhớ ng ngớ i lên Huế sớ m hàng vớ i các món đớ gói trong giớ y, trong hớ p đớ y màu sớ c gớ i là “đi Dinh mớ i vớ ”, tôi cớ c chi mình sớ đớ c lên Dinh

Tuy không có quy đớ nh thành văn nhớ ng con đớ ng duy nhớ t đớ đớ c lên Dinh ăn hớ c đớ i vớ i tuớ i trớ lớ làng nhớ tôi là phớ i thi đớ u “Càng Cua” (concours) trớ c đã, đó là kớ thi tuyề n hớ c sinh vào lớ p đớ thớ t trớ ng công mà trong toàn tớ nh Thớ a Thiên chớ có thành phớ Huế mớ i có. Mớ tôi thớ ng nhớ n gớ i: “ Chuyề n ni mà con thi đớ u “càng cua”, cớ c mớ y mớ cũng gớ ng lo cho con lên Dinh hớ c”.

Mớ tôi đớ t tôi lên Huế hai ngày trớ c khi thi “càng cua”, đi qua đi lớ i trớ c trớ ng Hàm Nghi (ngày xớ a là Quớ c Tớ Giám) nhiớ u lớ n cho quen đớ ng đớ nớ c bớ c. Tôi lớ i nhà chớ Quyề n tôi nớ i đớ ng Ô Hớ . Buớ i sáng ngớ đớ y, chớ kêu gánh bún vào ăn đớ m tâm.. Gánh bún ống lớ o trên đôi vai o gánh bún, có khối và hớ i bớ c nhề nhớ xung quanh nhớ mớ t đớ u máy xe lớ a xuồ ng đèo. Nghe chớ đớ t hàng, tôi có cớ m giác hớ i là lớ :

- O múc cho tô “trung”, bún vớ a, nớ c xớ p xớ p thôi. Cho giò nớ c búp, thêm cái ngoéo. Đớ i huyế t lớ y bò bớ p xớ t vô. Khoát bớ t t màu, bớ hành rau răm rớ i rớ i thôi, t tớ ng nớ c mớ m bớ riêng...

Ngớ i bán bún chớ ng nhớ đã quá quen thuớ c vớ i lớ i đớ t hàng rớ c rớ i đó nên làm thính múc bún. Nớ i bún nóng thân tròn, miớ ng uớ n trông nhớ chiớ c lớ đớ ng cớ không nớ p không chân, đớ t trên lò lớ a riu riu đớ . Tay o cớ m cái vá cán dài, quây mớ t vòng trong nớ i bún vớ i dáng tay nhớ nhàng và đớ u nghớ nhớ cô vũ nớ Thái múa đớ u cánh sen. Cái vá đớ ng lớ đầu trong nớ i nớ c bún là “bớ t” đớ c ngay miớ ng thớ t, miớ ng giò đang cớ n, chính xác nhớ ra-đa tìm thớ y lớ i.

Bún Bò Huế

Tác Giả: Xuân Hoàng

Thứ Hai, 20 Tháng 9 Năm 2010 22:28

Một lát sau o m i h i:

- Ai ăn r a?

Ch tôi tr i m t cách hãnh di n:

- Th ng em tôi d i làng lên i thi “càng cua”.

T nhiên o bán bún coi b quan tâm:

- Nì, nói chuy n vô duyên ch h c trò đi thi không nên ăn giò búp: búp hoài không n thì m n ăn chi n a. Đ tui múc cho m t c p giò ngào: ngào tr c, ngào sau thì r t đi mô đ c, thi đ u ch c n i!

Ch tôi coi b c m đ ng ra m t vì g p đ c “Th y”... bún, nên nhi t li t ng h ngay:

- May có o nh c ch không thì kh em tui r i. R a! Múc ngào vô đi o!

Th t tôi không ng bún Huế “linh” nh v y, nên hôm đó ăn tô bún Huế mà c m th y trân tr ng và ng t ngây nh u ng r u thánh.

V làng, tôi th ng ăn bún v i n c m m t.. M tôi có m y lu ru c b bành ky đ i nhà d i, n c m m nhĩ trong v t n m m t l p trên m t. Đem lúa đ i l y bún v t hay bún lá, r i múc n c m m nhĩ t trong lu ru c, ra v n hái t xé vào. Bún t i ch m v i n c m m nhĩ pha thêm t trái mùa Xuân ăn ngon “nh c răng”. Thêm vào đó, m t năm đôi ba l n đ c ăn bún v i n c xáo lòng gà, th t bò nên chú bé quê trong tôi cũng đã b ng lòng l m v i cu c đ i đ y đ i ng n y r i. Nay đ c ăn tô bún Huế v i nh ng th t thà th m ph c, v i cách n u bún công phu, cách múc bún đ i u ngh ... làm cho tôi c m th y đ c “lây” cái vãn minh sang c c a ng i

Bún Bò Huế

Tác Giả: Xuân Hoàng

Thứ Hai, 20 Tháng 9 Năm 2010 22:28

thành phố.

Ngày đi thi, tôi dậy sớm trước khi gà gáy rồi, hai học bạn cùng tôi sáng đèn đi thi, nhúng trong lòng cũng cảm thấy thích khi nghĩ đến tô bún Huế với chén giò ngoéo có lớp da mềm mềm bao quanh nhúng thả gân dòn tan nhúng ăn rồi đi làng. Hình như mình có hai bạn sáng trôi qua mà tôi nghe như đã bắt gặp phở phở ng cảm động. Bạn tôi nghe mà tôi bàn bàn to như với chỉ tôi, rồi tiếp theo đó cố gắng gánh gánh xôi vào trước hiện. Nhìn đĩa xôi đậu xanh chén muối mè bày ra trước mắt, tôi bắt đầu hoang mang. Mình tôi hỏi:

- Ráng ăn xôi đậu muối mè đi con!

Khi tôi ngao ngán ngáp dài kêu mệt quá và muốn ăn bún chén xôi đậu, muối mè khô khan quá nuốt không vô, mình tôi dẫu dằn lòng:

- Con thi xong rồi, đừng ăn bún chén gánh mà cũng cho. Con đi thi “càng cua” mà ăn bún vô trăn, nói trước không nghe rồi mình, chén nó trăn đi thì thi hỏng mất! Lúc trước mấy bạn con thi chỉ hỏng này là vì không nghe lời mình ngoi, chén dè ngày thi chén mà ăn bún không kiêng chén nên thi trăn tuột luột, phở xìp sách vớ vớ quê đi cày. Chén con gắng ăn xôi đậu, xôi muối mè dính chén chén, trước mình cho con đậu.

Tôi nhận chén nuốt cho hết đĩa xôi mè vì thủng miệng hơn là sợ thi trăn. Tôi ngày treo bụng, nghe loa đèn tên nhúng tôi không tin là mình đậu “càng cua” thi nhì trước ông Hàm Nghi trong số hơn một nghìn thi sinh đậu tuyển và có hai trăm trúng tuyển năm đó.

Suốt một đời, tôi không làm sao quên được hình ảnh mình với hai hàng nước mắt sung sướng chảy dài trên đôi má phồng trăn vì nhìn rồi gieo neo nuôi con. Mình tôi nói như đã nắm được bí mật cuộc đời:

- Chén chén a! Con nghe lời mình, ăn xôi đậu nên mình thi đậu. Còn thằng Tý xóm Bàu, thằng Rô xóm Cột, Thằng Lúi lò rên to béo xìp hai con, nghe nói mình đi ăn hai tô bún đậu đi thi nên trăn tuột luột..

Tôi muän nói cho mä tôi biät bän thäng Tý, thäng Rô, thäng Lúi... suät cä mùa Xuân trän häc, thu sách vä trong bäi tre lá ngà đäu làng đi chäi; trong khi tôi häc thuäc cháo sách Sä Ký cäa Trän Đình, giäi hät 1000 bài toán đä cäa Mät Nhóm Giáo Viên, đäc nhuyän 50 Bài Luän Mäu và Tâm Hän Cao Thäng cäa Hà Mai Anh... Thä nhäng nghä sao tôi läi thôi, vì mä cũng có mät khung träi riêng cäa mä mà tôi chä dám núp sau áo mä đä läng im chiêm ngäng chä không dám thä cánh chim lý luän làm huyền não khung träi đó và làm mä buän lòng.

Tä đó vä sau näy, tôi thäng cä “cä” ăn bún mäi län có thi cä. Ngay cä hän 30 năm sau, khi tóc đã đäi mä bäc trên bäc đäng läu läc cä quê ngäi, có nhäng län đi thi chuyên môn, đi phäng vän viäc làm, đi thi tät nghiäp trong träng đäi häc Mä, tôi vän “kiäng” ăn bún nhäng chä tìm cách né tránh âm thäm chä không dám nói ra vì sä bä chäc quê. Thät ra, mäi län đäng đän thi cä là tôi läi nhä mä đän quän lòng, nên tôi cä ăn bún đä đäc cái cäm giác äm áp thiêng liäng nhä hôm đó mình đang có mä thät gän

Đän khi lên Huä häc, nhäng huyän thoäi vä bún bò Huế càng có vä mäc cänh mäc lá sum sê hän. Thä giäi häc trò cũng nhä bé và xinh xinh nhä thành phä. Phía sau träng Hàm Nghi cäa tôi là Viän Bäo Täng và nhà thä Nguyän Phäc Täc hay là Tôn Nhân Phä. Bên kia đäng là cäa Hiän Nhän vào Đäi Näi. Kä đó, có hai träng vän nghä nhät Huä, đó là träng Quäc Gia Âm Nhäc và Cao Đäng Mä Thuät mà lä häc sinh nghä chäng mä cäa chúng tôi thäng chäc mäy anh chä sinh viên bäng cách gäi là “Träng Kän” và “Träng Cä”. Sinh viên hai träng Kän Cä thäng la cà ä quán cà phê Tôn, näi đó, thät ra chä là mät chiäc xe kiäu xe sinh tä đät mé trái träc Tôn Nhân Phä do vä chäng bác Tôn đäng bán bún bò và cà phê. Giäi nghä sĩ lang thang thäng bàn luän mät cách công khai räng, ngày nào vä chäng bác Tôn cãi nhau là ngày đó bún bò không ngon vì thiäu đi cái “tinh thän hào säng” cäa cäp vä chäng bác Tôn khi näu bún.

Giäi vän nghä sĩ cà phê Tôn còn đi xa hän khi khäo nhau räng näu lä mät mai kia, läch sä thành thä đäa hä lên làm lãnh tä, thì hä sä đät tên con đäng tä Vä Dä lên Ga Huä là “Đäng Cäm Hän” và đäng tä cäu An Cäu lên cäu Träng Tiän là “Đäi Lä Bún Bò” vì mäi buäi sáng tinh säng, đäc trên con đäng näy có cä đoàn bún gánh phát xuät tä An Cäu täa ra khäp thành phä Huä. Khói xanh đän näi bún bay phä phät trên đäng nhä mät sä mäi gäi êm đäm: Bún bò An Cäu, cäm hän Đä Cän, träng län Chä Dinh, bánh canh Nam Phä... Cũng may hay cũng buän, läch sä không phäi là thä nên tuy Huä có nhäng con đäng tình cäm mang tên kä niäm và giai nhân bät thành vän nhä đäng Hàng Me, đäng Áo Träng, nhäng vän chäa có tên đäi lä Bún Bò.

Bän thân tôi tä mät vùng quê ruäng đäng lên tänh häc, sau mäy năm häc đòi văn hóa Huä, cũng bä nhiäm bún bò rät näng.. Tôi đã äu tä nhiäu vä sä hiän diän cäa bún bò giò heo kä tä khi

Bún Bò Huế

Tác Giả: Xuân Hoàng

Thứ Hai, 20 Tháng 9 Năm 2010 22:28

làm quen với một cô hàng xóm nhân dịp cô đi xe đạp, với áo dài tung bay phất phới và cuộn theo chiều gió mà quẩn vào trong giây "sên", trong "líp". Tôi bèn ra tay cứu khẩn phò nguy gỡ áo em ra và không quên bồi thêm dĩa sên lên tay lên mặt cho ra vẻ lém lỉnh, can trường. Tên cô là Mạnh Hoàng, tất nhiên có cái họ đi trước cớ thì là thế gia vùng quê. Chẳng mấy chốc cái tên thôi cũng đi bên tôi thành Trường Chi bên cạnh Mạnh Ngọc đi xe đạp tới rồi. Làng, tôi đi tìm xóm trong ra xóm ngoài để sự tìm kiếm tên giai nhân dịp nhốt thì cũng chẳng có nhà Nguyễn Thị Gái, Trần Thị Chợt, Lê Thị Đẹp... đào đâu ra có Mạnh, có Hoàng.

Nhưng buổi sáng, tôi và Hoàng vẫn đạp xe đạp song song chung đường tới Thành Nội, qua cầu Trường Tiền, rồi Hoàng vào Đường Khánh và tôi vào Quách Húc. Đồi ba lần Hoàng quay sang phía tôi cười, mặt phỉn phở màu bún bò tí ti đỏ chói nằm trong góc chiếu rằng khờ nh trờng nỡn nhà của Hoàng. Tất nhiên tôi cảm thấy hơi mặt đi cái cảm giác thanh thoát khi nhìn sự hiện diện vô duyên của một màu nằm trên chiếu rằng khờ nh duyên dáng đã làm tôi xao xuyến bao lần. Tôi lên tiếng, nhàn nhàn nói, sự làm vẻ nhàn nhàn giết sự tình cảm long lanh. Rồi cả hai đứa ăn uống, đường khuếch sau gốc cây long não, tôi xé mảnh giấy trờng nhốt trong túi vải húc trò, vo lúi thành cây tăm và nín thở khêu chút chút màu bún bò vô tình nằm chênh vênh không đúng chỗ. Hai đứa nói nhàn nhàn ngói hàng long não đường nghe.. Hoàng vùng vờ nói tôi nhìn sâu hơn đây mặt:

- Ngó đi chớ a tui, đẹp chớ tui!

Tôi thanh minh nhàn Vội vàng Tôi Trớ c:

- Coi tui, không ngó chớ mô mà khêu!

Khi lên xe đạp đi tiếp, Hoàng phàn nàn, cái phàn nàn mà tôi cho rằng đáng lẽ ra là một sự biết ơn:

- Mẹ phỉn đẹp sự! Sáng mô cũng bắt Hoàng ăn bún bò rồi phát sự luôn.

Cái "rồi phát sự" của Hoàng lẽ là cái cười cảm ngoài tầm tay của đám học trò nghèo như tôi. Cứ trờng trờng mặt buổi sáng, khi trời Huế còn lành lành nhàn nhàn mà đường ăn một tô bún bò giò heo, có

Bún Bò Huế

Tác Giả: Xuân Hoàng

Thứ Hai, 20 Tháng 9 Năm 2010 22:28

váng m□ vàng m□ ngả h□ ng trên m□ t, nêm thêm m□ t "múi dưa" □ t t□□ ng màu huy□ t d□ ch□ c s□ sáng m□ t sáng lòng mà h□ c m□ t nh□ m□□ i. So v□ i m□ t chén cháo g□ o v□ i mu□ i tr□ ng c□ a tôi hay m□ t chén c□ m chan chút n□□ c m□ m □ t c□ a t□ i b□ n cùng hoàn c□ nh ăn đi□ m tâm tr□□ c khi đi h□ c, t□ nhiên m□ t c□ m giác h□ i bu□ n bu□ n pha chút t□ i thân l□ ng l□ dâng lên trong lòng. Bún bò t□ nó không có giai c□ p, nh□ ng giai c□ p t□ nó có bún bò: Ph□ n nghèo b□ m b□ ng n□ m co. Giàu th□ i nem ch□ , bún bò giò heo!

Tu□ i tr□ c□ a Huế êm đ□ m và d□ hòa di□ u s□ ng nh□ giòng sông H□□ ng. Tôi đã quên r□ t nhanh hình □ nh tô bún bò c□ a Hoàng và chén cháo g□ o c□ a tôi. Hai đ□ a ch□ a bao gi□ dám nói th□□ ng nhau mà ch□ l□ ng l□ nói chuy□ n đã cùng "th□□ ng con đ□□ ng đi h□ c".. M□ i cô gái Huế đ□ u có m□ t bà chúa trong h□ n và m□ i c□ u con trai Huế đ□ u có m□ t ông hoàng trong b□ ng. Bà chúa thì thích sang mà ông hoàng thì thích ng□ t, cho nên tôi đã nh□ d□ nghe Hoàng d□ ng□ t mà h□ n hò l□ n đ□ u lên chùa Thiên M□ và v□ ăn bún bò Kim Long. Chúng tôi đã ph□ m vào hai đi□ u t□ i k□ làm tan v□ bao nhiêu m□ i tình đ□ u đ□ p nh□ m□ c□ a Huế : Đó là h□ n hò l□ n đ□ u không đ□□ c lên chùa Thiên M□ và không đ□□ c ăn bún. Đ□ i Linh M□ là đ□ t th□ n kinh, n□ i đ□ chiêm bái ch□ không ph□ i là n□ i tính chuy□ n ân tình hò h□ n.. Tình c□ m trai gái ch□ m m□ m trên đ□ t thánh thì s□ không bén r□ trong tim ng□□ i. Còn ăn bún là tr□ n tru, không níu kéo nh□ g□ ng cay mu□ i m□ n, nên cu□ c tình r□ i cũng theo bún mà trôi đi! R□ t có th□ bà Linh M□ đã nhìn th□ y tôi và Hoàng hò h□ n, cho nên m□ i "xui" v□ Kim Long ăn bún. B□ i v□ y, nên t□ i Hè, Hoàng già t□ Đ□ ng Khánh, chuy□ n qua Jeanne d'Arc đ□ chu□ n b□ đi Tây.

K□ ni□ m chia tay cũng êm đ□ m mà nh□ c bu□ t nh□ nh□ ng c□ n m□ a phùn thág Giêng c□ a Huế . Hoàng g□ i cho tôi cu□ n s□ l□ u bút có gi□ y p□ -luya màu xanh, màu tr□ ng, màu h□ ng; có th□ t n□ tím v□ i câu th□ ti□ ng Tây quá quen thu□ c v□ i tu□ i h□ c trò c□ a Huế ghi n□ n nét □ trang đ□ u: "Partir, c'est mourir un peu!... Ra đi là ch□ t trong lòng m□ t ít. B□ t nói sao bây gi□ ?!". Tôi là h□ c trò ban B (Toán - Lý Hóa toàn ròn) nên trong đ□ u lúc nào cũng lùng bùng ròn nh□ ng đ□ o hàm và □ n s□ c□ a th□ y Tr□ n Tu□ và th□ y H□ ng Gi□ L□ u. Huế l□ i là vùng đ□ t □ a hò vay tr□ . Đào đầu cho ra chút vắn ch□□ ng man mác nòi tình mà đáp l□ i cho Hoàng đây. Tôi b□ c□ vi□ c đi tr□ i Hè đ□ c□ đào cho ra dăm câu th□ n□ u không "ác li□ t" thì ít ra cũng có v□ môn đấng h□ đ□ i v□ i Hoàng. Bên tê d□ n th□ Tây thì bên ni ph□ i trích th□ M□ . Tôi vô th□ vi□ n, tìm m□ c th□ tình lãng m□ n đ□ ki□ m vài câu làm thu□ c. Th□ tình ch□ t ti□ t r□ nhau tr□ n đầu m□ t c□ . Bí quá, b□ ng v□ đ□□ c vài câu th□ đ□ t□ a cu□ n sách c□ a Helen Steiner Rice, tôi th□ y nh□ m□ c□ trong b□ ng: "Somebody loves you than you know. And will always be with you wherever you go!" (Ai nào th□ u h□ t tình ai.. Chân mây góc bi□ n th□□ ng hoài ngàn năm). Và, đ□ ph□ đ□ Vi□ t ng□ tôi ch□ n hai câu th□ c□ a Hàn M□ c T□ , đ□ c đi đ□ c l□ i đ□ c ý n□ i da gà: "Ng□□ i đi m□ t n□ a h□ n tôi m□ t, M□ t n□ a h□ n tôi b□ ng d□ i kh□ !".

Kèm v□ i th□ th□ n là cái l□□ c b□ ng g□ tr□ m h□□ ng, v□ t k□ ni□ m c□ a m□ , tôi xin và t□ ng l□ i cho Hoàng mà b□ ng t□ c□ m th□ y mình sâu s□ c nh□ m□ t ng□□ i tình trong chuy□ n th□ n tho□ i; Năm 1992 v□ l□ i con đ□□ ng cũ, đ□ c th□ Xuân Hoàng mà nh□ bâng khuâng đ□ m □ t bún bò và nét c□□ i

Bún Bò Huế

Tác Giả: Xuân Hoàng

Thứ Hai, 20 Tháng 9 Năm 2010 22:28

răng khänh:

*Tôi đi trên đäng Lê Läi däc sông Häng
Näng trong suät täc qua hai hàng long näo
Đät näc đäi thay qua bao mùa giông bão
Con đäng xäa vän dáng đäp đäu kä...*

Hän mäi năm, tôi mäi có đäp trä läi chen chân trên đäng phä Huế vào mät buäi chiäu 29 Tät.
Đi trong näng cuäi Đông dịu däu thäng quen cäa Huế mà cäng nhä mình mäi xa Huế hôm
qua. Nghĩ đän mai xa Huế tänhiên tôi có cäm giác nhä mình là käphä tình väi Huế. Huế vän
läng lächä đäi nhängäi tình trăm năm mà tôi thì cä đät áo ra đi lang bät kähä.

Räi quä đät cũng tròn và thä giäi näy cũng nhä nên “nhäng käphä tình väi Huế” vän có lúc gäp
nhau ä quê ngäi nhä mät sätình cä cäa đänh mänh. Hän 30 năm sau, rät tình cä, tôi gäp läi
Mäng Hoàng ä Little Sài Gòn, Quän Cam Ca-li. Tôi nhän ra Hoàng, bà chä tiäm ăn có tên väa
Tây väa Huế, nhä chiäc răng khänh “thäng bät chät” vän tô đäm cho näcäi duyên dáng ngày
xäa. Tät nhiên, tôi täphäng xa ghé vào đây cũng vì món “bún bò Huế chính gäc”. Nhäc
chuyän cũ, cä hai đäa cùng cäi ngät ngäo. Giäng Hoàng tuy phäng phät mät chút âm vang
träi Tây nhäng vän chäa phai màu Huế :

- Thäi nä, răng täi mình đä thäng đä sä hí!

Tôi cäi cäi nhäc läi:

-Sau nä, còn ai khäu ät trên răng cho Hoàng näa không?

Mät Hoàng bäng thoáng mät chút träm tä “nhäc làm chi säng khói thuä xa xäm” và ánh lên
màu käniäm:

- Lächäa tä. Nhäc chi näa, đächät!

Bún Bò Huế

Tác Giả: Xuân Hoàng

Thứ Hai, 20 Tháng 9 Năm 2010 22:28

Tôi nhìn Hoàng. Mọt băng quä đäu trên vài ba sợi tóc loä xäa đä m bäc. Hoàng biät và ngäng ngäy che đi. Hoàng nói thät bät ngä, giäng trang đäi nhä đäc câu thä tình thäi cä:

- Chäi läc träm häng nän säm thành tóc bäc!

Tôi hiäu Hoàng nói gì nhäng phän äng nhä anh häc trò cäng ä:

- Thä cäa ai räa Hoàng?

Hoàng trä läi “män đäy”:

-Thä ai? Thä ông cai bän đä!

Đàn bà Huế mà đã “män đäy” thì Tän Thäy Hoàng cũng phäi biät räng mình đã lä vô tình, cän läng läng chui vào ä räm näm ngä qua đäm.

Räa đó! Dân Huế suät đäi vän là nhäng đäa trä thä mäi län nhä Huế, nhä nhäng kä niäm đã thiu thiu ngä trong ký äc và trên quä mä cäa mình.

Xa quê, rä nhau ăn mät tô bún bò Huế näu bäng heo Mä, bò Anh, ruäc Tàu, bún Nhät.... Miäng ăn có thä khác nhau vì ngon hay dä, nhäng näi nhä quê nhà thì vän hiu hät giäng nhau trong cùng thäm cäa mäi täm lòng. Bún bò Huế đã vät sông Mä Chánh ra Bäc, vät đäo Häi Vân vô Nam, vät trùng đäng sang Âu täi Mä. Giäa nhäng phä phäng xa lä quê ngäoi, đäc trên mät täm biän cäa mät tiäm ăn nào đó có ghi “Bún Bò Huế”, ngäoi Viät tha häng nào mà khäi thäy lòng mình äm läi. Bún Bò Huế không còn là riêng cäa Huế mà häng sänäng, vät cay, mùi ruäc män đã thäm vào mäch đät quê häng và lòng dân täc Viät đäy yêu thäng nhäng cũng läm đän träng chäa có ngày sum häp.